

Att:

Deres ref.

Vår ref.
18/2848-2 432/BANY

Dato:
Oslo, 11.02.2019

Brev til distriktskontor og lokalorganisasjoner

ÅTTETIMERSDAGEN 100 ÅR!

I 2019 er det 100 år siden åttetimersdagen ble vedtatt av Stortinget. LO vil markere dette på flere måter gjennom året for å sette fokus på den kampen som ledet frem til vedtaket, og også se på linjene i norsk arbeidsliv frem til i dag. Jubileet er en anledning til å sette fokus på utfordringer vi ser i dagens arbeidsliv.

Det vil være mulig for LOs distriktskontor og LOs lokalorganisasjoner å søke om midler til gjennomføring av arrangementer som synliggjør jubileet for åttetimersdagen og den kampen som arbeiderbevegelsen kjempet for at dette skulle bli en realitet. Spesielt distriktskontorene oppmødes om at det avholdes arrangementer i hver region.

Dette kan være arrangementer i tilknytning til 1.mai, eller det kan være helt selvstendige arrangementer.

En enkel søknad med budsjett sendes LOs organisasjonsavdeling ved leder Bård Nylund på bard.nylund@lo.no. Søknader behandles fortløpende etter "førstemann til mølla"-prinsippet. Spørsmål angående søknadsprosessen og evt tildeling kan også rettes til Bård Nylund.

Litt bakgrunn for åttetimersdagen

Kravet om åttetimersdagen har lang historie, og ble første gang reist da tekstilarbeiderne i Oldham gikk til streik i 1834. Bakgrunnen var kutt i bomullsindustrien med påfølgende kutt i lønninger og økende arbeidsledighet.

I 1848, etter revolusjonen, får franske arbeidere 12 timers arbeidsdag. På International Workingmen's Associations kongress i 1866 er åttetimersdag et sentralt mål for den sosialistiske bevegelsen. I USA finner vi krav om åttetimersdag fra 1860-årene.

Den første skandinaviske arbeiderkongressen, arrangert i Gøteborg i 1886, vedtok krav om lovfestet åttetimersdag. Her var begrunnelsen todelt. Økt produktivitet ga overflod av arbeidskraft og økt konkurranse mellom arbeiderne. På den annen side tok man hensyn til arbeidernes helse og behov for åndelig utvikling.

Både i England og USA var det streiker og demonstrasjoner knyttet til dette spørsmålet utover på 1800-tallet. Arbeiderpartiet hadde saken på sitt program.

1.mai 1890 var dette et hovedkrav i demonstrasjonene i Kristiania og Kristiansand. År for år spredte dette seg til stadig flere byer og tettsteder. Dette ble et krav for arbeiderbevegelsen helt til det ble gjennomført nesten 30 år etter.

Det var vanlig med 12 timers arbeidsdag og seks dagers arbeidsuke. Barnearbeid var ikke uvanlig. Kravet om arbeidstidsreduksjoner ble fremmet i ulike fag og bedrifter. Motstanden fra den politiske høyresida og arbeidsgiverne var sterk. Allikevel fikk flere gradvis kortere arbeidstid. I 1894 gikk man inn for forsøk med 53 timers arbeidsuke i enkelte statsbedrifter. I 1909 hadde hver femte arbeider 54 timers uke. Lovgivningen gikk sakte, og fagbevegelsen forsøkte derfor å ta opp krav om kortere arbeidsdag i tariffrevisjonene.

På denne tida finner vi en slags allianse mellom venstresida i Venstre, representert ved Johan Castberg, og fagbevegelsen. Castberg la i 1913 frem forslag om ni timers arbeidsdag (51 timer) og forbud om nattarbeid for kvinner. LO stod på åtte timers dag, men mente dette forslaget var bedre enn gjeldene ordning. Det oppstod en frenetisk motstand fra arbeidsgiverne, og regjeringen økte til 54 timers uke og fjernet forbudet om nattarbeid for kvinner.

Første verdenskrig, som varte fra sommeren 1914 til høsten 1918, førte til et kraftig fall i reallønningene. Matprisene steg, og det var tiltagende underernæring i Norge. LO trappet opp kravene. I 1918 hadde 20% av norske arbeidere 48 timers arbeidsuke. 80% hadde mer. Arbeiderbevegelsen hadde lenge vært utålmodige fordi de ikke fikk aksept for kravet om åttetimersdag. Våren 1919 fikk LO gjennomslag for kravet i alle tariffene. Det ble revolusjon i Russland i 1917, og nøden i Norge kombinert med frykt for revolusjon også her, førte til at regjeringen med statsminister Gunnar Knudsen foreslo for Stortinget å gjennomføre åttetimersdagen. Regjeringen ville også forhindre at dette bare ble en rettighet for de med tariffavtale. Det ble flertall for å lovfeste åtte timers arbeidsdag sommeren 1919. Dette er en av de viktigste seire for norsk arbeiderbevegelse.

Det var en borgerlig regjering som innførte dette, men det var nok mer av frykt enn av lyst. I Gunnar Knudsens memoarer blir ikke saken en gang nevnt. I Høyres historie blir dette omtalt som et tiltak for å dempe revolusjonsfaren. Det er viktig å fortelle historien om åttetimersdagen, og få tydelig frem hvem som kan være stolte av innsatsen som ble lagt ned – nemlig arbeiderbevegelsen.

Med vennlig hilsen
LANDSORGANISASJONEN I NORGE

Bård Nylund
Leder – LOs organisasjonsavdeling
(sign.)

Dette brevet er godkjent elektronisk i Landsorganisasjonen i Norge og har derfor ingen signatur.